ประโยค ๑-๒
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๙

แปล โดยพยัญชนะ

๑. ราชคหนครสฺมึ หิ ราชคหเสฏฺฐิโน เคเห อหิวาตกโรโค อุปฺปชฺชติ ฯ ตสฺมึ อุปฺปนฺเน, มกฺขิกำ อาทึ กตฺวา ยาว คาโว ปฐมำ ติรจฺฉานคตา มรนฺติ, ตโต ทาสกมฺมกรา, สพฺพปจฺฉา เคหสามิกา; ตสฺมา โส โรโค สพฺพปจฺฉา เสฏฺฐิญฺจ ภริยญฺจ คณฺหิ ฯ เต โรคผุฏฺฐา ปุตฺตำ สนฺติเก จิตำ โอโลเกตฺวา อสฺสุปุณฺเณหิ เนตฺเตหิ ตำ อาหำสุ "ตาต อิมสฺมึ กิร โรเค อุปฺปนฺเน, ภิตฺตึ ภินฺทิตฺวา ปลาตา ชีวิตำ ลภนฺติ, ตฺวำ อมฺเห อโนโลเกตฺวา ยถา ตถา ปลายิตฺวา ชีวนฺโต ปุนาคนฺตฺวา, อมฺหากำ อสุกฏฺฐาเน จตฺตาฬีสธนโกฏิโย นิทหิตฺวา ฐปิตา, ตา อุทฺธริตฺวา ชีวิตำ กปฺเปยฺยาสีติ ฯ โส เตสำ วจนำ สุตฺวา โรทมาโน มาตาปิตโร วนฺทิตฺวา มรณภยภีโต ภิตฺตึ ภินฺทิตฺวา ปลายิตฺวา ปพฺพตคหนำ คนฺตฺวา ทฺวาทส วสฺสานิ ตตฺถ วสิตฺวา มาตาปิตูวสนฏฺฐานำ ปจฺจาคจฺฉิ ฯ โส มาตาปิตูหิ ทินฺนสญฺญาวเสน ธนฏฺฐานำ คนฺตฺวา ธนสฺส อโรคภาวำ ญตฺวา จินฺเตสิ "มำ น โกจิ สญฺชานาติ, สจาหำ ธนำ อุทฺธริตฺวา วลญฺชิสฺสามิ, "เอเกน ทุคฺคเตน นิธิ อุทฺธริโตติ มำ คเหตฺวา วิเหเฐยฺยุ; ยนฺนูนาหำ ภตึ กตฺวา ชีเวยฺยนฺติ, อเถกำ ปีโลติกำ นิวาเสตฺวา "อตฺถิ โกจิ ภติเกน อตฺถิโกติ ปุจฺฉนฺโต ภตกวีถึ ปาปุณิ ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. อถ นำ ภตกา ทิสฺวา "สเจ อมฺหากำ เอกำ กมฺมำ กริสฺสสิ, ภตฺตเวตนำ ทสฺสามาติ อาหำสุ ฯ "กึ กมฺมำ นามาติ ฯ "ปโพธนโจทนกมฺมำ: สเจ อุสฺสหสิ; ปาโตว อุฏฺฐาย "ตาตา อุฏฺฐหถ สกฏานิ สนฺนยฺหถ, โคเณ โยเชถ, หตฺถิอสฺสาทีนำ ติณตฺถาย คมนเวลายำ, อมฺมา ตุมฺเหปิ อุฏฺฐหถ ยาคุำ ปจถ, ภตฺตำ ปจถาติ วิจริตฺวา อาโรเจหีติ ฯ โส "สาธูติ สมฺปฏิจฺฉิ ฯ อถสฺส สนฺติเก วสนตฺถาย เอกำ ฆรำ อทำสุ ฯ โส เทวสิกำ ตำ กมฺมำ อกาสิ ฯ

อถสฺส เอกทิวสำ ราชา พิมฺพิสาโร สทฺทมสฺโสสิ ฯ โส ปน สพฺพรวญฺญู อโหสิ ฯ ตสฺมา "มหาธนสฺส ปุริสสฺเสโส สทฺโทติ อาห ฯ อถสฺส สนฺติเก จิตา เอกา ปริจาริกา "ราชา ยำ วา ตำ วา น กเถสฺสติ, อิมำ มยา ญาตุำ วฏฺฏตีติ จินฺเตตฺวา "คจฺฉ ตาต เอตำ ชานาหีติ เอกำ ปุริสำ ปหิณิ ฯ โส เวเคน คนฺตฺวา ตำ ทิสฺวา อาคนฺตฺวา "เอโก ภตกานำ ภติการโก กปณมนุสฺโส เอโสติ อาโรเจสิ ฯ ราชา ตสฺส วจนำ สุตฺวา ตุณฺหี หุตฺวา ทุติยทิวเสปิ ตติยทิวเสปิ ตสฺส สทฺทำ สุตฺวา ตเถวาห ฯ สาปิ ปริจาริกา ตเถว จินฺเตตฺวา ปุนปฺปุนำ เปเสตฺวา, "กปณมนุสฺโสติ วุตฺเต, จินฺเตสิ "ราชา `กปณมนุสฺโส เอโสติ วจนำ สุตฺวาปิ น สทฺทหติ, ปุนปฺปุนำ `มหาธนสฺส ปุริสสฺเสโส สทฺโทติ วทติ; ภวิตพฺพเมตฺถ การเณน; ยถาสภาวโต เอตำ ญาตุำ วฏฺฏตีติ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ๑-๒
แปล มคธเป็นไทย

แปล โดยพยัญชนะ

๑. ดังจะกล่าวโดยพิสดาร อ. อหิวาตกโรค (โรคอันเกิดแต่ลมมีพิษเพียงดังว่าพิษแห่งงู) ย่อมเกิดขึ้น ในเรือนของราชคหเศรษฐี ในพระนครชื่อว่าราชคฤห์ ฯ ครั้นเมื่ออหิวาตกโรคนั้น เกิดขึ้นแล้ว อ. สัตว์ดิรัจฉาน ท. กระทำ ซึ่งแมลงวันให้เป็นต้น เพียงไร แต่โค ท. ย่อมตาย ก่อน ในลำดับนั้น อ.ทาสและกรรมกร ท. ย่อมตาย อ. เจ้าของแห่งเรือน ท. ย่อมตาย ในกาลภายหลัง แห่งชนทั้งปวง เพราะเหตุนั้น อ. โรค นั้น จับแล้ว ซึ่งเศรษฐีด้วย ซึ่งภรรยาด้วย ในกาลภายหลังแห่งชนทั้งปวง ฯ อ. เศรษฐีและภรรยา ท. เหล่านั้น ผู้อันโรคถูกต้องแล้ว แลดูแล้ว ซึ่งบุตร ผู้ยืนอยู่แล้ว ในที่ใกล้ มีนัยน์ตา ท. อันเต็มแล้วด้วยน้ำตา กล่าวแล้ว กะบุตรนั้นว่า ดูก่อนพ่อ ได้ยินว่า ครั้นเมื่อโรค นี้ เกิดขึ้นแล้ว อ. ชน ท. ทำลายแล้ว ซึ่งฝา หนีไปแล้ว ย่อมได้ ซึ่งชีวิต อ. เจ้า ไม่แลดูแล้ว ซึ่งเรา ท. หนีไปแล้ว โดยประการใด โดยประการนั้น เป็นอยู่อยู่ มาแล้ว อีก อ. โกฏิแห่งทรัพย์สี่สิบ ท. อันเรา ท. ฝังตั้งไว้แล้ว ในที่โน้น ขุดขึ้นแล้ว ซึ่งโกฏิแห่งทรัพย์ ท. เหล่านั้น พึงสำเร็จ ซึ่งชีวิต ดังนี้ ฯ อ. บุตร นั้น ฟังแล้ว ซึ่งคำของมารดาและบิดา ท. เหล่านั้น ร้องไห้อยู่ ไหว้แล้ว ซึ่งมารดาและบิดา ท. ผู้กลัวแล้วต่อภัยคือความตาย ทำลายแล้ว ซึ่งฝา หนีไปแล้ว ไปแล้ว สู่ชัฏแห่งภูเขาอยู่แล้ว ในที่นั้น สิ้นปี ท. สิบสอง กลับมาแล้ว สู่ที่เป็นที่อยู่ของมารดาและบิดา ฯ อ. บุรุษ นั้น ไปแล้ว สู่ที่แห่งทรัพย์ ด้วยสามารถแห่งสัญญาอันมารดาและบิดา ท. ให้แล้ว รู้แล้ว ซึ่งความที่แห่งทรัพย์เป็นทรัพย์มีโรคหามิได้ คิดแล้วว่า อ. ใคร ๆ ย่อมไม่รู้พร้อม ซึ่งเรา ถ้าว่า อ. เรา ขุดขึ้นแล้ว ซึ่งทรัพย์ จักใช้สอยไซร้ อ. ชน ท. คิดแล้วว่า อ.ขุมทรัพย์ อันบุรุษผู้ถึงแล้วซึ่งยาก คนหนึ่ง ขุดขึ้นแล้ว ดังนี้ จับแล้ว ซึ่งเรา พึงเบียดเบียน กระไรหนอ อ. เรา กระทำแล้ว ซึ่งการรับจ้าง พึงเป็นอยู่ ดังนี้ ครั้งนั้น อ. บุรุษ นั้น นุ่งแล้ว ซึ่งผ้าเก่า ผืนหนึ่ง ถามอยู่ว่า อ. ใคร ๆ

ผู้มีความต้องการ ด้วยบุคคลผู้กระทำซึ่งการรับจ้าง มีอยู่หรือ ดังนี้ ถึงแล้วซึ่งถนนอันเป็นที่อยู่ของนายจ้าง ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. ครั้งนั้น พวกนายจ้างเห็นบุรุษนั้นแล้ว กล่าวว่า ถ้าท่านจักกระทำการงานอย่างหนึ่งของพวกเรา พวกเราจักให้อาหารและค่าจ้าง ฯ บุรุษนั้นถามว่า ชื่องานอะไร ฯ พวกนายจ้างตอบว่า งานปลุกและงานเตือน ถ้าท่านสามารถท่านลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ทีเดียว เที่ยวไปบอกว่า พ่อทั้งหลาย จงลุกขึ้น จงผูกเกวียน จงเทียมโค เวลานี้เป็นเวลาไปหาหญ้าของช้างและม้าเป็นต้น แม่ทั้งหลาย แม้พวกท่านก็จงลุกขึ้น จงต้มข้าวต้ม จงหุงข้าวสวย ดังนี้ ฯ บุรุษนั้นรับว่าได้ ฯ ครั้งนั้น ชนทั้งหลายได้ให้เรือนหลังหนึ่งแก่บุรุษนั้น เพื่อเป็นที่พักอยู่ในที่ใกล้ ฯ บุรุษนั้นได้กระทำการงานนั้นทุกวัน ฯ

ต่อมาวันหนึ่ง พระเจ้าพิมพิสาร ได้ทรงสดับเสียงของบุรุษนั้น ฯ ก็พระเจ้าพิมพิสารนั้น ทรงเป็นผู้รู้เสียงร้องของสัตว์ทุกชนิด ฯ เพราะเหตุนั้น พระองค์จึงตรัสว่า นั่นเป็นเสียงของคนมีทรัพย์มาก ฯ ครั้งนั้น นางสนมคนหนึ่งยืนอยู่ในที่ใกล้พระราชานั้น คิดว่า พระราชาจักไม่ตรัสเหลวไหล เราควรรู้จักชายคนนี้ ดังนี้ ส่งชายคนหนึ่งไปพร้อมกับสั่งว่า พ่อ ท่านจงไป จงรู้จักชายนั่น ฯ เขารีบไป เห็นชายคนนั้นแล้ว มาบอกว่า ชายนั่นเป็นคนกำพร้าคนหนึ่ง ที่ทำการรับจ้างของพวกนายจ้าง ฯ พระราชาทรงสดับคำของชายคนนั้นแล้ว ทรงนิ่ง แม้ในวันที่สอง แม้ในวันที่สาม ทรงสดับเสียงของชายนั้นแล้วก็ตรัสอย่างนั้นแหละ ฯ นางสนมแม้นั้นก็คิดอย่างนั้นเหมือนกัน ส่ง(คน)ไปบ่อยๆ เมื่อคนที่ถูกส่งไปนั้นบอกว่า เป็นคนกำพร้า ดังนี้ ก็คิดว่า พระเจ้าแผ่นดิน แม้ทรงสดับคำว่า ชายนั่นเป็นคนกำพร้า ก็ไม่ทรงเชื่อ ตรัสอยู่เป็นประจำว่า นั่นเป็นเสียงของคนมีทรัพย์มาก ในเรื่องนี้ต้องมีเหตุ เราควรรู้ชายนั่นตามความเป็นจริง ฯ

พระศรีคัมภีรญาณ สมฺมาปญฺโญ วัดปากน้ำ แปล
สนามหลวงแผนกบาลี ตรวจแก้.